

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

адамның істейтін іс – әрекетінің маңызы ерекше. Стресс – тұлғаның эмоционалдық күйін зақымдайды, сонымен қатар адамның көңілсіздігін туғызады. Міне, жоғарыда айтылып өткен ережелерді біз күнделікті орындап, әдетке айналдырсақ біздің бойымызға күш жігер пайда болады. Біз психологиялық тұрғыдан сыртқы жағымсыз әсерлерден өзімізді қорғай алатындай жағдайда боламыз.

Қолданылған әдебиет

1. Петрова С.В. Стресс:зияны мен пайдасы// Валеология №4, 2007.
2. Шокараев Г.В. Стресс оның жүрек патологиясындағы рөлі және қалай күресу керек// Денсаулық. №7, 2003.
3. Есенғазы Н.І// Валеология. №2, 2013.
4. Наубаева Х.Т. Педагог-психологтарға практикалық көмекші құрал. 446б.
5. Сагимова Т.Е// Жантану. №2, 2011.

УДК 159

МҰРАЖАЙ ПЕДАГОГИКАСЫНЫҢ МЕКТЕПТЕГІ ТӘРБИЕЛІК ҚЫЗМЕТІ

Идрисова А.С.

almironti@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университетінің
1 курс магистранты

Ғылыми жетекшісі: Мұңалбаева Ү.Д.

«Адамзат тарихының күретаыры – мәдениет, ал мәдениеттің күретаыры – адамзаттың ақыл-ойы мен іс-әрекетін дүниеге әкелген материалдық құндылықтар болып табылады. Бұл бәрімізге белгілі ақиқат. Қай халықтың болмасын, өзге жұртқа ұқсамайтын бөлек болмыс-бітімін даралап, өзіндік тағдырын айқындайтын басты белгі – мәдениеті.

Мәдениет - ұлттың бет-бейнесі, рухани болмысы, жаны, ақыл-ойы, парасаты. Өркениетті ұлт, ең алдымен, тарихымен, мәдениетімен, ұлтын ұлықтаған ұлы тұлғаларымен, әлемдік мәдениеттің алтын қорына қосқан үлкенді-кішілі үлесімен мақтанады. Сөйтіп тек өзінің ұлттық төл мәдениеті арқылы ғана басқаға танылады», - дейді елбасымыз Н.Ә.Назарбаев.

Қазіргі кезеңде білім берудің құрамдас бөлігі – тәрбиелеудің тиімді жақтарын қарастырып, іздестіру, сонымен қатар, оқушылардың рухани даму мәселелерін оңтайландырып, мектептердің тәжірибелік-бағдарлы құрамын жетілдіру мақсатында жасөспірімдерді мұражай педагогикасы әдісімен оқыту ісіне де араластыру. Ол – әрбір саналы оқушының өз еркімен ізденіп, жан-жақты зерттеумен айналысу мүмкіндігін арттыру.

Мұражай педагогикасы – жасөспірімдердің тәрбиесін жан-жақты шыңдайтын ғылым. Мұражай (грек тілінде *museion* – муза сарайы) – тарихи-ғылыми дерек ретіндегі ескерткіштерді, өнер туындыларын, мәдени құндылықтарды, т.б. мұраларды сақтап, жинақтап, ғылыми-танымдық қызмет атқаратын мекеме. Музей заттық және рухани құндылықтарды танытуда, ғылыми тұрғыда зерттеп, оның нәтижелерін насихаттауда, осы негізде тәлім-тәрбие беруде маңызды рөл атқарады. Мұражай ғылымның, білімнің, мәдениеттің қалыптасуына ықпал ететін ғылыми мекеме ретінде өскелең ұрпақтың тәрбиесіне, тарихи сананың қалыптасуына ықпал етеді.

Мұражай – табиғат пен адамзат қоғамының дамуы туралы білімнің алғашқы деректемесі, материалдық және рухани мәдениет ескерткіштерін табиғат коллекциялары мен тарихи нұсқаларды жинақтау, сақтау, зерттеу, жәдігерлерін халыққа көрсетіп, насихаттау қызметін атқаратын ғылыми мекен. Мұражай жәдігерлері ғылым мен өндірістің алуан түрлі салаларын қамтиды.

Мұражай алғашында бағалы бұйымдар мен заттар, мәдени жәдігерлерді сақтайтын қазыналық қор ретінде қалыптасты. Мұражайлардың қалыптасуына көне замандардағы коллекциялар негіз болды. Ежелгі Рим шешені Марк Туллий Цицерон: “Коллекция – шашыранды заттарды бір топқа біріктіру” деп түсіндірді. Коллекциялау ісімен Аристотель, Рим патшасы Юлий Цезарь, т.б. айналысты. Еуропада тарихи музейлер 16 – 18 ғасырларда пайда болды. Мұражайдың қалыптасуы ұлттық сана-сезімді оятуға, мәдени-саяси идеяларды (ой-сезімді) насихаттауға көмектесті. 1820 жылы Германияда өнер мұражайлары құрылды. 1811 жылы Ресейде – Феодосияда, 1825 жылы Одессада, 1828 жылы Керчьте археологиялық бағыттағы және әскери-тарихи мұражайлар құрылды.

«Сіздің артыңызда қалдырған мұраңыз – жинаған байлығыңыз, жай ғана құндылықтар емес, жақсы өткізген өміріңіз. Құндылықтар – адамдардың не үшін өмір сүретінінің белгісі» деген екен Т.Джефферсон.

Адамның тұлғасы көптеген факторлардың объективті және субъективті, ішкі және сыртқы, табиғи және қоғамдық, адам санасы мен еркіне тәуелді әсер етуімен қалыптасады және дамиды. Бұл орайда адамның өзі пассивті жан иесі ретінде емес, ол өзінің қалыптасуы мен дамуының субъектісі саналады.

«Тәрбиелеу» ұғымы мұражайлық педагогикада жетекші саланың бірі саналады. Ол тар және кең мағынада қолданылады. Кең мағынада тәрбиелеу құбылыс, қоғамның тұлғаға әсер етуі деп қарастырылады. Тар мағынада педагогтар мен тәрбиеленушілердің педагогикалық үрдіс жағдайында білім беру мақсаттарын жүзеге асырудағы арнайы ұйымдастырылған қызметі ретінде қарастырылады. Бұл жағдайда педагогтардың қызметі тәрбиелік жұмыс деп аталады.

Мұражайды әлеуметтік институт ретінде қарастыра отыра, кең мағынадағы тәрбиелеу стихиялық түрде жүзеге асырылатындығына назар аудару қажет: мұражайлық қызметтің еркін ұйымдастырылуында және басқа әлеуметтік құрылымдар мен мемлекеттік құрылыс жүйелерімен тікелей байланыс және қоғамның тіршілігіне әсер етуі. Бұл жағдайда А.В.Мудрикпен «адам дамуы үшін әлеуметтік, мақсатты бағытталған жағдай жасау (материалды, рухани, ұйымдастырушылық)» деп тұжырымдаған «тәрбиелеу» терминінің анықтамасы орынды саналады. Бұқаралық ақпарат құралдарында мезгіл-мезгіл пайда болатын мұражайлар, мұражайлық жәдігерлер, экспозиция, көрме, экскурсия, коллекционерлер мен мұражай қызметкерлері туралы ақпараттың кең білім беру және тәрбиелеу мәні бар.

19 ғасырда этнографиялық зерттеулердің дамуы нәтижесінде этнографиялық мұражайлар құрылып, олар ғылыми-зерттеу орталықтарына айналды. Олар: Будапешт (1872), Стокгольм (1874), Париж (халықтану музейі, 1877), Роттердам (1883) қалаларында құрылған этнографиялық мұражайлар. Ашық аспан астындағы алғашқы этнографиялық мұражайлар Скансенде (Стокгольм, 1891), қасиетті Мартинде (Словакия, 1893), Софияда (1893), Брюссельде (1897), Краковта (1910), Арнхемде (Нидерланды, 1912) құрылып, ірі ғылыми ізденістермен айналысты.

Мұражайлардың қор жинақтау жұмысында далалық экспедициялар, ғылыми институттармен бірлескен жұмыстардың нәтижелері кеңінен қолданылады. Қазақстанда мұражайлар тарихы 1830 жылдан басталады. Орынборда жергілікті халықтың тарихы мен этнографиясын сипаттайтын мұралар негізінде 1831 жылы Неплюев әскери училищесі жанынан губерниялық мұражай ашылды. Бұл мұралар қазіргі таңда ҚР Орталық Мемлекеттік мұражайының негізгі қорын құрауда. Қазақстанда 1913 жылы – 3, 1927 жылы – 6, 1937 жылы – 19, 1939 жылы – 25, 1970 жылы – 29 мұражай болса, қазіргі таңда мұражайлар саны 154-ке жетті.

Оңтүстік мемлекеттік мұражайы (1830), Ә.Қастеев атындағы республикалық өнер мұражайы (1935), Президенттік мәдени орталық (2000), Мемлекеттік алтын және асыл металдар мұражайы (1994), ҚР ҰҒА Археология мұражайы (1973), Ұлттық валюта мұражайы (1993), Кітап мұражайы (1978), Ықылас атындағы Республикалық халық саз аспаптар мұражайы (1980), “М. Әуезов үйі” ғылыми орталық мұражайы (1962), т.б.

Мемориалдық мұражайлар да Қазақстанның тарихи-мәдени, рухани өмірінде маңызды рөл атқаруда. Олардың ірілері: Абайдың мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-мұражайы, Абай-Шәкерім кешені, Д.Қонаевтың, Қ.И.Сәтбаевтың, Ж.Жабаевтың, С.Мұқанов пен Ғ.Мүсіреповтің, Ғазиза және Ахмет Жұбановтардың, Ш.Уәлихановтың (Алтын Емел), т.б. мемориалдық мұражайлары.

1889 ж. 20 маусымда халықаралық “Мұражайлар ассоциациясы” құрылды. 1918 ж. Халықаралық мұражайлар Бюросы құрылып, “Музеон” журналын шығарды. Бұл ЮНЕСКО-ның “Музеум” журналының шығуына негіз болды. 1946 ж. Луврда (Париж) ЮНЕСКО-ның құрамына енген Халықаралық Музейлер Кеңесі құрылды. ІСОМ-ға 1948 жылы – 29 мемлекет, 1950 жылы – 43 мемлекет, 1977 жылы – 109 мемлекет, 1999 жылы – 135 мемлекет мұражайлары мүше болды. 2002 жылы мамыр айынан бастап “Қазақстан мұражайлары” журналы шыға бастады. 1977 жылы Халықаралық мұражайлар Кеңесінің 11-конференциясында 18 мамыр “Халықаралық мұражай күні” болып белгіленді. Қазіргі таңда музейлер қызметі қоғамдық институт ретінде әлеуметтік қоғамдық-экономикалық жағдайға сай жүргізілуде.

Міне, осыдан Қазақстанда мұражай педагогикасының кең қанат жайып келе жатқаны белгілі болды. Сондықтан да, өскелең ұрпақтың тәрбиесінде рухани жағынан азық бола алатын мұражай педагогикасының орны ерекше деп атап өтуге болады.

Мұражай педагогикасының бастауыш мектепте ерекше екені, оқушылардың осы кезеңде дүниетанымдарын жаңа ғана молайтып, жаңа ақпарттарды қабылдайтын кезең болғандығынан. Бастауыш мектепте дүниетану сабақтары арқылы оқушылардың өздерін қоршаған әлеммен танысып, табиғаттағы әр нәрсемен теориялық түрде танысатыны белгілі. Сондықтан, оқушыларды мұражайға апару, оларды тарихқа бір сәт үңілдіру оларға өте үлкен әсер береді деп ойлаймын.

Мектепте өтетін басқа да пәндер арқылы біз оқушыларға сабақты өмірмен байланыстыра отырып береміз. Себебі, қазіргі заман талабына сай, мемлекеттік білім беру бағдарламалардың талабына сай мектеп оқушысы – болашақ ұрпақ, яғни, Қазақстан Республикасының білімді де білікті, жан-жақты бейімделген, бәсекеге қабілетті болашақ маман. Осы орайда, біз оқушылардың сапалы да саналы білім алуларына өз үлесімізді қоса отырып, өз тарихын, өз тілін меңгере алып, білуін қамтамасыз етуіміз керек.

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Тәрбие және этномәдени бөлімінің меңгерушісі, профессор Жұмағали Наурызбай «Атамекен» Қазақстан картасы» этно-мемориалдық кешенінде өткен «Оқу-тәрбие үдерісіне мұражай педагогикасын енгізудің тиімді жолдары мен жағдайы» атты ғылыми-әдістемелік конференцияда:

– Бүгінде біздің ұрпақ тәрбиесінде қалыптасқан оқу-білім жүйесіне тәрбие мекемелерінің де қосар үлесі орасан. Мысалы, ұлттық құндылықтардың уызына қанып өскен, мемлекеттік игіліктерге сусындаған ұрпақ тәрбиелейміз десек, онда «мұражай педагогикасы» деген ғылымның атқарар рөлін ескеруіміз керек. Жалпы, «мұражай педагогикасы» – біздің оқушылардың ұлттық-мәдени сәйкестілікке қол жеткізуіне, осылайша жан-жақты мәдениетті тұлға тәрбиелеуге еңбек ететін ғылым саласы. Бұл ретте бүгін жасалған баяндамалар мен шығып сөйлеушілердің пікірлері осы жұмыстың біздің елімізде кеңінен қанат жайып келе жатқанын көрсетті. Қазір Астана мектептерінің әрқайсысында бір-бір мұражай жұмыс істейді. Сондай-ақ, Астана мектептерінің ішінде бүгін ауқымды семинар өткізіп отырған «Атамекен» Қазақстан картасы» этно-мемориалдық кешеніндегі жәдігерлерді қызықтайтын оқушылар да аз емес. Олар кешенге келіп, тиімді тәлім-тәрбие алып тұрады. Демек, мектептермен тығыз байланыстың қалыптасуы нәтижесінде, бұл мекеме өз кезегінде ұйымдастыру-әдістемелік орталық миссиясын атқарып отыр.

Бүгінгі күні мұражай педагогикасы педагогикалық ғылымның жаңа бағытының саласында дами отырып, тәрбие беру үрдісін дамушы тәрбие беру жағдайларының өзара байланысқан тізбегі ретінде қарастырады, оның әрбір буыны алдыңғысының нәтижесін ескере құрылады. Осындай түсінік көлемінде тәрбие беру үрдісі өлшем

бірлігі болып дамушы тәрбие беру жағдайлары саналатын өз бетімен жетілдірілетін жүйе болып есептеледі.

Қазіргі педагогикада тәрбие беру үрдісі жүйесінің үлгілері айтарлықтай танымал, олар бірнеше белгілер бойынша құрылған:

- мақсат және міндет;
- тәрбие беру үрдісінің мазмұны;
- үрдіс барысының шарты;
- тәрбиеші мен тәрбиеленушілердің (субъектілердің) әрекеттестігі;
- тәрбие беру қызметінің қолданылатын әдістері, түрлері;
- уақыт шеңберінде үрдістің даму кезеңдері.

«Мұражай – тарих, мұражай – шежіре. Мұражай – білім-ғылым. Сан-салалы өнер мен ғылым қоспасы – мұражай. Мәдениетті елдерде әрбір мұражайдың тарихы жазылып қатталады. Тіпті әрбір мұражайдың кезеңімен алмасып, жаңарып тұрар – экспозициясының тарихы шежіреленеді» деген көрнекті әдебиетші ғалым Құлбек Ергөбек «Түркістан жинағы» атты кітабында.

Мұражайға барып, өзіміздің тарихымызға үңіле отырып, басқа да көне заттарды зерттей отырып, біз оқушының санасында өткенге, тарихқа деген құрмет пен болашаққа деген үміттерін жандырамыз деген ойдамын.

Сондықтан, мұражай ісіне қосар үлес – барлығымыздың ортақ міндеттеріміздің бірі. Ал, оқушылардың мұражайға деген қызығушылығықтарын оята білу, саналарына жеткізу – бұл ең алғашқы міндеттердің бірі болып есептеледі.

Қорыта айтқанда, мұражай педагогикасының мектептегі тәрбиелік жағынан атқаратын қызметі өте ерекше.

Қолданылған әдебиет

- 1) Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты.
- 2) «Мұражай педагогикасы» оқулық, Ү.Д.Мұңалбаева, Алматы 2013ж
- 3) <http://massaget.kz/> сайты
- 4) <http://kk.wikipedia.org/> сайты

УДК 159.99

ВЗАИМОСВЯЗЬ ЛИЧНОСТНОЙ И ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ СФЕРЫ У РЕБЁНКА ОСТАШЕГОСЯ БЕЗ ПОПЕЧЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ

Иминова А.М.

julija-shvedenko012@rambler.ru

И.о. заведующего ГКДОУ д/с №8 «Солнечный луч», г. Будённовск, Ставропольский край

Научный руководитель – Ю. Шведенко

Актуальность темы заключается в стремительном росте детей - сирот и отсутствие квалифицированной психологической помощи. Психологическая защита детей сирот и детей, оставшихся без попечения родителей - одна из важнейших задач государства и общества.

В условиях продолжающейся нестабильности социально-экономической, политической жизни страны продолжает расти число детей, оставших без попечительства родителей [2].

Детство - это период, когда закладываются фундаментальные качества личности, обеспечивающие психологическую устойчивость, нравственные ориентации, жизнеспособность и целеустремлённость. Эти духовные качества личности не развиваются